

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 5.9.2012 r.
COM(2012) 485 final

2012/0234 (NLE)

Wniosek

ZALECENIE RADY

w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego

{SWD(2012) 252 final}

{SWD(2012) 253 final}

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

Znaczenie tworzenia nowych możliwości uczenia się

W dzisiejszych czasach możliwości nauki są nieskończone, nieograniczone i natychmiastowe. Ludzie uczą się i zdobywają nowe umiejętności i kompetencje nie tylko w tradycyjnych warunkach sali wykładowej (uczenie się formalne), ale także coraz częściej poza nią. Efektywna nauka odbywa się w miejscach pracy, w organizacjach społeczeństwa obywatelskiego lub w wirtualnej przestrzeni internetu i urządzeń mobilnych, indywidualnie lub w grupach. Coraz częściej przedsiębiorstwa oferują swoim pracownikom możliwość szkolenia się w celu podniesienia umiejętności i taka nauka odbywa się w formie zorganizowanego, lecz pozaformalnego uczenia się. Uczenie się pozaformalne odgrywa też coraz istotniejszą rolę w globalnym i wzajemnie powiązanim świecie, gdzie technologia pozwala ludziom na naukę na wiele różnych sposobów, na przykład za pomocą otwartych zasobów edukacyjnych i na odległość.

Zaangażowanie wszystkich uczących się i umożliwienie im nabycia doświadczenia w zakresie nauki jest niezbędne, żeby stawić czoła szybkim zmianom gospodarczym i technologicznym oraz częstszym zmianom pracy w życiu człowieka. Ważne jest też zachęcanie ludzi do zdobywania wyższego stopnia i bardziej przydatnych umiejętności, aby zwiększyć ich możliwości zatrudnienia oraz pobudzić wydajność i wzrost gospodarczy.

W obecnej sytuacji rosnącego bezrobocia – szczególnie dotykającego ludzi młodych – oraz zahamowania wzrostu gospodarczego szczególnie pilne staje się wykorzystywanie nowych możliwości pozaformalnego uczenia się oraz zdobytych w ten sposób umiejętności. Europa musi rozwijać odpowiednią bazę umiejętności oraz skuteczniej łączyć umiejętności z miejscami pracy, aby zwiększać konkurencyjność i dobrobyt.

W tym kontekście system edukacji i kwalifikacji musi dać szansę wszystkim obywatelom¹, aby mogli zaprezentować to, czego nauczyli się poza szkołą, i wykorzystać to w dalszej karierze lub nauce. Można to osiągnąć dzięki procesowi walidacji efektów uczenia się, osiągniętych w drodze uczenia się pozaformalnego i nieformalnego. Proces ten polega na tym, że upoważniona instytucja potwierdza, że dana osoba osiągnęła określone efekty uczenia się (wiedzę, umiejętności i kompetencje) mierzone w stosunku do odpowiedniej normy.

Uczenie się pozaformalne i nieformalne w strategii „Europa 2020”

Walidacja w państwach członkowskich UE efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego w istotny sposób przyczynia się do unijnych starań o osiągnięcie celu strategii „Europa 2020” – inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu. Może też odgrywać znaczącą rolę w funkcjonowaniu rynku pracy: mechanizmy walidacji umożliwiają większą przejrzystość w zakresie umiejętności posiadanych przez pracowników i ułatwiają lepsze łączenie umiejętności z popytem na pracę, promują większe możliwości przenoszenia umiejętności między przedsiębiorstwami i sektorami oraz ułatwiają mobilność na europejskim rynku pracy. Dzięki temu, że ułatwia mobilność zawodową i

¹ Odnosi się to do wszystkich obywateli UE oraz obywateli państw trzecich legalnie przebywających w Unii Europejskiej.

geograficzną i pozwala na lepsze łączenie umiejętności z ofertami pracy, walidacja może mieć istotny wpływ na rozwiązanie problemu braku pracowników o odpowiednich umiejętnościach w rozwijających się sektorach oraz wspierać ożywienie gospodarcze.

W czasach starzejącego się społeczeństwa i kurczących się zasobów ludzkich walidacja efektów uczenia się nieformalnego i pozaformalnego może też pomóc Europie przybliżyć te osoby, które są najdalej od rynku pracy, do nowych możliwości nauki i pracy, a także wykorzystać cały potencjał ludzki do walki z bezrobociem i zwiększania wydajności i konkurencyjności. Walidacja może w szczególności pomóc młodym bezrobotnym, którzy szukają pierwszej pracy lub mają bardzo niewielkie doświadczenie zawodowe, w zaprezentowaniu umiejętności i kompetencji nabytych w różnych kontekstach oraz przypisaniu im wartości rynkowej.

Z indywidualnego punktu widzenia walidacja oznacza większe szanse zatrudnienia, wyższych zarobków, szybszej kariery i łatwiejszego przenoszenia umiejętności z kraju do kraju, a także drugą szansę dla osób, które wcześniej zakończyły naukę, oraz lepszy dostęp do formalnego kształcenia i szkolenia, większą motywację do nauki i pewność siebie.

W sumie walidacja efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego przyczynia się również do osiągnięcia zasadniczych celów strategii „Europa 2020”, które dotyczą wczesnego kończenia nauki, odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wyższe wykształcenie, ogólnego wskaźnika zatrudnienia oraz ubóstwa i wykluczenia społecznego. Proces ten jest oceniany w ramach europejskiego semestru.

W oparciu o europejską agendę polityczną

Walidacja uczenia się pozaformalnego i nieformalnego jest częścią europejskiej agendy politycznej od 2001 r., kiedy to Komisja zdefiniowała uczenie się przez całe życie jako wszelkie działania edukacyjne podejmowane przez całe życie w celu pogłębienia wiedzy oraz doskonalenia umiejętności i kompetencji z uwagi na rozwój osobisty, obywatelski, społeczny lub zawodowy. Od czasu deklaracji kopenhaskiej w sprawie zwiększonej współpracy europejskiej w dziedzinie kształcenia zawodowego i szkolenia przyjęto wiele inicjatyw służących opracowaniu europejskich narzędzi i instrumentów w obszarze uczenia się przez całe życie.

- W 2004 r. w formie konkluzji Rady przyjęto **wspólne europejskie zasady walidacji**.
- W 2004 r. ustanowiono system **Europass**, obejmujący Europass CV oraz portfolio dokumentów, które można wykorzystać, aby lepiej przekazywać i prezentować swoje kwalifikacje i kompetencje w całej Europie. Inne narzędzia dokumentujące efekty uczenia się to **Youthpass** w ramach programu „Młodzież w działaniu” oraz **paszporty umiejętności i kwalifikacji sektorowych** opracowane w ramach europejskiego sektorowego dialogu społecznego.
- Ważnym etapem na drodze do walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego było przyjęcie w 2008 r. przez Parlament Europejski i Radę zaleceń w sprawie **europejskich ram kwalifikacji (EQF)** dla uczenia się przez całe życie. EQF stanowią ramy odniesienia dla poziomów kwalifikacji definiowanych za pomocą efektów uczenia się. Przyjęcie wspomnianych zaleceń zapoczątkowało trwający wciąż proces, który zakłada, że państwa członkowskie ustanawiają własne **krajowe ramy kwalifikacji** i układ odniesienia wiążący te kwalifikacje z europejskimi poziomami kwalifikacji. W wyniku tego procesu kwalifikacje staną się lepiej

porównywalne i łatwiejsze do zrozumienia dla pracodawców, instytucji edukacyjnych, pracowników i osób uczących się.

- W 2009 r. Komisja i CEDEFOP opublikowali **europejskie wytyczne walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego**, które służą techniczną radą w dziedzinie walidacji decydentom i osobom zawodowo zajmującym się tą kwestią. W wytycznych skupiono się na walidacji z różnych perspektyw (indywidualnej, organizacyjnej, krajowej, europejskiej). Wytyczne te stanowią praktyczne narzędzie do stosowania na zasadzie dobrowolności.
- Wraz z innymi narzędziami systemy punktów i osiągnięć oparte na efektach uczenia się ułatwiają walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego. W przypadku szkolnictwa wyższego jest to **europejski system transferu i akumulacji punktów (ECTS)**, który został opracowany w ramach procesu bolońskiego, aby ułatwić mobilność między instytucjami szkolnictwa wyższego. W przypadku kształcenia i szkolenia zawodowego jest to **europejski system transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET)**.

Ponadto w ramach programu „Uczenie się przez całe życie”, począwszy od 2007 r., sfinansowano szereg projektów pilotażowych, które umożliwiły opracowanie procesów i narzędzi walidacji w określonych sektorach lub kontekstach, w szczególności w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych. W niektórych państwach do opracowania systemów walidacji wykorzystano europejski fundusz społeczny.

Pomimo istnienia tych europejskich polityk postępy w dziedzinie walidacji są nierówne, nieregularne i powolne w skali całej Europy.

Według ostatniej aktualizacji europejskiego spisu z 2010 r., dotyczącego walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, tylko cztery państwa członkowskie UE mają wysoko rozwinięty system walidacji, a w kolejnych siedmiu państwach krajowy system walidacji jest na wczesnym etapie bądź jest dobrze ugruntowany, lecz częściowy, działający w jednym lub kilku sektorach.

Potrzeba podjęcia natychmiastowych działań

Z powyższych informacji wynika, że większość państw członkowskich UE nie ma szeroko zakrojonego systemu walidacji. Państwa z dobrze rozwiniętymi systemami mają przekrojowe podejście do walidacji w swoich systemach uczenia się przez całe życie (np. ugruntowane w prawie) i infrastrukturę wspierającą walidację oraz charakteryzują się aktywnym zaangażowaniem zainteresowanych stron (w szczególności partnerów społecznych) i walidacją przystępną cenowo dla wnioskodawców. Niektóre państwa ostatnio podjęły różne inicjatywy w zakresie walidacji w ramach tworzenia krajowych ram kwalifikacji. W innych państwach podjęto jedynie ograniczone działania, co świadczy o braku krajowych strategii, braku wiedzy, w jaki sposób realizować walidację w praktyce, oraz – w niektórych przypadkach – o braku zaufania do walidacji ze strony pracodawców i osób indywidualnych, a także o istnieniu barier kulturowych i różnic w nastawieniu do walidacji.

Nierówny dostęp krajowych strategii i praktyk w zakresie walidacji oraz różnice między państwami członkowskimi ograniczają porównywalność i przejrzystość systemów walidacji. Utrudnia to obywatelom łączenie efektów uczenia się nabytych w różnych warunkach, na różnych poziomach i w różnych krajach. W ten sposób powstają bariery w międzynarodowej

mobilności osób uczących się i pracowników w czasach, kiedy taka mobilność jest szczególnie potrzebna do pobudzenia wzrostu gospodarczego.

Z uwagi na pilną potrzebę zwiększenia mobilności i ograniczenia braków wykwalifikowanych pracowników na rynku pracy, a także po to, by lepiej oceniać umiejętności i kompetencje nabyte poza systemami formalnymi, Komisja w swoich inicjatywach przewodnich strategii „Europa 2020”, takich jak Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia² oraz Mobilna młodzież³, oraz w niedawnych inicjatywach w zakresie Aktu o jednolitym rynku⁴ i pakietu na rzecz zatrudnienia⁵ zapowiedziała złożenie niniejszego wniosku dotyczącego zalecenia Rady w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego jako wkładu na poziomie UE w przyspieszenie planu reform.

Działanie UE dotyczące walidacji, którego celem jest współpraca i koordynacja działań w państwach członkowskich, może ułatwić mobilność pracowników i osób uczących się dzięki lepszemu wzajemnemu uznawaniu umiejętności zdobytych metodami pozaformalnymi i nieformalnymi. Ścisła współpraca i lepsza koordynacja między państwami członkowskimi zwiększy przejrzystość systemów walidacji i wzajemne zaufanie państw członkowskich do systemów działających w innych państwach. Skorzystają na tym szczególnie państwa członkowskie, w których systemy walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego nie mają silnej tradycji i zaufanie do nich jest niewielkie. Bez działań na poziomie UE wzajemne zaufanie nie może zostać osiągnięte w sposób skuteczny przez same państwa członkowskie.

Szczegółowe monitorowanie wdrażania zalecenia Rady jest częścią aspektów prawnych niniejszego wniosku. Komisja będzie też śledziła ogólne postępy w zakresie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego w państwach członkowskich w ramach ogólnych reform strukturalnych kształcenia i szkolenia, które są monitorowane za pośrednictwem europejskiego semestru i otwartej metody koordynacji „Kształcenie i szkolenie 2020”.

2. WYNIKI KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI ORAZ OCENY SKUTKÓW

Konsultacje

Konsultacje odbywały się w następującej formie:

- Otwarte konsultacje prowadzone za pośrednictwem ankiety internetowej między grudniem 2010 r. a lutym 2011 r. Zaproszenia do udziału w ankiecie internetowej i składania pisemnych stanowisk zostały wysłane do członków najistotniejszych grup i innych zainteresowanych stron w dziedzinach kształcenia i szkolenia, zatrudnienia, młodzieży i sportu⁶.

² COM(2010) 682 final.

³ COM(2010) 477 final.

⁴ COM(2011) 206 final.

⁵ COM(2012) 173 final.

⁶ Stałe Przedstawicielstwa przy UE, Komitet ds. Edukacji, grupa doradcza ds. europejskich ram kwalifikacji, grupa ds. uznawania efektów uczenia się, forum ds. uczenia się przez całe życie, komitet doradczy ds. kształcenia i szkolenia zawodowego, grupa użytkowników europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym, grupa robocza ds. edukacji dorosłych, grupa robocza ds. modernizacji szkolnictwa wyższego, grupa monitorująca realizację procesu bolońskiego

- Dyskusje podczas spotkań organów kształtujących politykę, w szczególności grupy doradczej ds. europejskich ram kwalifikacji.
- Spotkania specjalistów i działania w zakresie partnerskiego uczenia się organizowane przez grupę ds. efektów uczenia się działającą w ramach grupy doradczej EQF.
- Działania w zakresie partnerskiego uczenia się w dziedzinach szkolnictwa wyższego, kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych.

Skonsultowano się z partnerami społecznymi, zarówno pracodawcami, jak i przedstawicielami związków zawodowych, jako członkami grupy doradczej EQF i za pośrednictwem działań w zakresie partnerskiego uczenia się.

W ramach wspomnianej ankiety internetowej otrzymano 469 odpowiedzi na pytania zamknięte i otwarte oraz 24 pisemne stanowiska. Odpowiedzi nadeszły w równym stopniu od osób indywidualnych (53 %), jak i organizacji (47 %).

Wyniki pokazały brak ogólnej spójności w podejściu do walidacji między państwami członkowskimi i w samych państwach członkowskich, a także wiele ograniczeń utrudniających skuteczne wdrażanie walidacji w praktyce. Z odpowiedzi wynikało, że większość respondentów zgadza się, jak ważne jest wykazanie umiejętności zdobytych dzięki doświadczeniom życiowym i w pracy. Respondenci wyrazili powszechne poparcie dla europejskiej inicjatywy na rzecz wzmocnienia strategii i praktyki walidacji w państwach członkowskich UE.

Również konsultacje grupy doradczej EQF i działania w zakresie partnerskiego uczenia się pokazały, że istnieje poparcie dla europejskiej inicjatywy w zakresie walidacji.

Ocena skutków

W ocenie skutków porównano trzy warianty unijnych działań w dziedzinie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, mianowicie: 1) scenariusz odniesienia zakładający kontynuację obecnej sytuacji i jej oczekiwany rozwój bez dalszych działań UE, 2) zalecenie Rady w sprawie wdrożenia walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego oraz 3) ustanowienie nowego procesu opartego na nowej otwartej metodzie koordynacji poświęconej walidacji w celu opracowania europejskiej karty jakości walidacji.

Skutki społeczne, gospodarcze i inne trzech uwzględnionych wariantów były analizowane pod względem jakościowym na podstawie skutków prawdopodobnych, ponieważ „twarde dane” nie są dostępne.

Wariant 2, zalecenie Rady dotyczące wdrożenia walidacji okazało się najbardziej skutecznym i wydajnym wariantem generującym najbardziej pozytywne skutki gospodarcze i społeczne. Jest to wariant najbardziej spójny z celami polityki UE. Zgodnie z zaleceniem Rady, państwa członkowskie podejmują oficjalne zobowiązanie do działania. Jest to najbardziej skuteczny dostępny instrument w obszarze „miękkiego prawa”. Doświadczenia z przeszłości, zwłaszcza

(Bologna Follow-Up Group), ośrodki Europass i Euroguidance, europejska sieć ds. polityki poradnictwa przez całe życie, komitet doradczy Youthpass, sieć krajowych ośrodków informacyjnych ds. uznawalności wykształcenia, sieć ds. uznawania uprzednich etapów edukacji w szkolnictwie wyższym, grupa ekspertów ds. mobilności młodych wolontariuszy.

z EQF, pokazały, że w ten sposób można wywierać nacisk na państwa członkowskie, aby podejmowały stosowne działania.

Jeśli chodzi o wariant 1 (scenariusz odniesienia), to ocena skutków ujawniła, że w przypadku braku dalszych działań spodziewane są jedynie powolne zmiany obecnej sytuacji w zakresie walidacji, co oznacza, że dostępność i stosowanie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego będą nadal ograniczone i utrzymywac się będzie brak zharmonizowanego podejścia do walidacji w Europie.

Wariant 3 (nowa otwarta metoda koordynacji) w porównaniu ze scenariuszem odniesienia powinien przynieść poprawę w zakresie skuteczności, wydajności i spójności z szerszej zakrojonymi celami polityki UE. Ustanowienie nowej otwartej metody koordynacji oznaczałoby jednak stworzenie dodatkowych struktur i dodatkowych mechanizmów sprawozdawczości, zwiększając tym samym obciążenia administracyjne i koszty dla państw członkowskich. Wariant ten nie dałby ponadto wystarczających gwarancji, że środki w zakresie walidacji zostaną wprowadzone w rozsądnym czasie, ponieważ jego efekty zależałyby wyłącznie od otwartej metody koordynacji.

Z oceny skutków wynika również, że w porównaniu z pozostałymi dwoma wariantami zalecenie Rady kładące nacisk na wdrożenie walidacji ma następujące zalety:

- Wypełni braki w zakresie walidacji, istniejące obecnie w obszarze dostępnych europejskich narzędzi i instrumentów, takich jak EQF, Europass i systemy punktów. W szczególności skoryguje niedociągnięcia europejskich ram kwalifikacji, które zakładają promowanie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, lecz nie oferują dalszych wskazówek co do jej wdrożenia.
- Proponuje konkretne praktyczne środki służące wdrożeniu walidacji w państwach członkowskich.
- Zalecenie Rady jako instrument prawny oznacza zobowiązanie państw członkowskich do wprowadzenia określonych w zaleceniu środków, w których większość wymagać będzie wdrożenia na poziomie krajowym i dostosowania do krajowego kontekstu.
- W jednoznaczny sposób włącza właściwe zainteresowane strony (zainteresowane strony na rynku pracy, organizacje młodzieżowe i wolontariackie, instytucje kształcenia i szkolenia) w proces tworzenia systemów walidacji.
- Państwa członkowskie będą nadal współpracowały w ramach istniejących struktur otwartej metody koordynacji, w szczególności grupy doradczej EQF, co oznacza prostszą strukturę wdrażania, niż zakładana w wariantcie 3.
- Stworzy nowe, mocniejsze polityczne podstawy współpracy w dziedzinie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.

3. ASPEKTY PRAWNE WNIOSKU

Krótki opis proponowanych działań

Proponowane działania zakładają wydanie praktycznych zaleceń dla państw członkowskich, zgodnie z którymi do 2015 r. miałyby one zapewnić wszystkim obywatelom możliwość walidacji umiejętności zdobytych poza formalnymi systemami kształcenia i szkolenia oraz wykorzystania tej walidacji do celów zawodowych i edukacyjnych w całej Europie. Bardziej konkretnie działania te zakładają wydanie państwom członkowskim następujących zaleceń:

- Zapewnić do 2015 r. ustanowienie krajowych systemów walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, oferujących wszystkim obywatelom możliwość walidacji wiedzy, umiejętności i kompetencji, bez względu na kontekst, w jakim odbywała się ich nauka. Walidacja ta zapewnia podstawy do przyznania pełnych lub częściowych kwalifikacji, bez uszczerbku dla innych mających zastosowanie przepisów Unii, w szczególności dyrektywy 2005/36/WE w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych;
- Krajowe systemy walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego powinny się skupiać na następujących czterech aspektach walidacji: identyfikacji efektów uczenia się, ich dokumentowaniu, ich ocenie w stosunku do uzgodnionych norm oraz ich poświadczaniu.
- Zapewnienie, w formie właściwej dla każdego krajowego kontekstu, powszechnej dostępności informacji dotyczących możliwości walidacji (w szczególności dla grup w niekorzystnej sytuacji) oraz zapewnienie, aby walidacja i odpowiednie poradnictwo i doradztwo były dostępne oraz przystępne pod względem kosztów dla wszystkich obywateli, którzy chcą się poddać procedurze walidacji. Zaleca się też dopilnowanie, aby ustanowiono przejrzyste mechanizmy zapewniania jakości i stosowano je do systemu walidacji, zarówno w odniesieniu do oceny (metodologie i narzędzia, wykwalifikowane osoby oceniające), jak i do wyników (uzgodnione normy).
- Zapewnienie obywatelom możliwości poddania się audytowi umiejętności i kompetencji w ciągu trzech miesięcy od momentu, gdy stwierdza się taką potrzebę, na przykład w postaci bezrobocia lub niepewnych form zatrudnienia. W tym celu należy promować stosowanie obecnych i przyszłych narzędzi Europass dla ułatwienia identyfikacji i dokumentowania efektów uczenia się. Należy umacniać powiązania między systemami walidacji a systemami punktów, jak ECTS i ECVET.
- Włączenie w proces tworzenia mechanizmów walidacji i dokumentowania efektów uczenia się, osiągniętych w wyniku uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, partnerów społecznych i inne zainteresowane strony, mianowicie: organizacje pracodawców, związki zawodowe, izby handlowe, przemysł i rzemiosło, krajowe jednostki zaangażowane w proces uznawania kwalifikacji zawodowych, służby zatrudnienia, organizacje młodzieżowe, osoby pracujące z młodzieżą, organizatorów kształcenia i szkolenia, a także organizacje społeczeństwa obywatelskiego.
- Promowanie partnerstw i innych inicjatyw ułatwiających dokumentowanie efektów uczenia się, powstałych w obrębie MŚP i innych małych organizacji.
- Ustanowić zachęty dla pracodawców, organizacji młodzieżowych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, aby promowali i ułatwiali identyfikację i dokumentowanie efektów uczenia się osiągniętych w pracy lub podczas działalności wolontariackiej.

- Ustanowić zachęty dla organizatorów kształcenia i szkolenia, aby ułatwiali dostęp do formalnego kształcenia i szkolenia i przyznawali odstępstwa na podstawie efektów uczenia się osiągniętych w warunkach pozaformalnych i nieformalnych, a także zapewniali koordynację między służbami zajmującymi się wdrażaniem polityk w dziedzinie kształcenia, szkolenia, zatrudnienia i młodzieży oraz między odpowiednimi strategiami politycznymi.

Najważniejszym organem nadzorującym działania proponowane w niniejszym zaleceniu będzie grupa doradcza EQF. Proponowane środki przewidują również składanie sprawozdań z działań następczych we wspólnym sprawozdaniu Komisji i Rady publikowanym w ramach strategii „Kształcenie i szkolenie 2020”. W dorocznym sprawozdaniu CEDEFOP dotyczącym tworzenia krajowych ram kwalifikacji w Europie również oceniane będą postępy w ustanawianiu krajowych systemów walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.

Według proponowanych działań Komisja powinna: 1) regularnie aktualizować europejskie wytyczne walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego; 2) ułatwiać skuteczne partnerskie uczenie się oraz wymianę doświadczeń i dobrych praktyk, co pozwoli państwom z gorzej rozwiniętymi systemami walidacji korzystać z doświadczeń państw bardziej zaawansowanych w tej dziedzinie; 3) we współpracy z państwami członkowskimi dopilnowywać, aby europejskie programy w dziedzinie kształcenia, szkolenia i młodzieży oraz europejskie fundusze strukturalne wspierały działania następcze w związku z niniejszym zaleceniem; a także 4) we współpracy z państwami członkowskimi i po konsultacji z zainteresowanymi stronami dokonywać oceny działań następczych do proponowanych inicjatyw.

Podstawa prawna

Artykuły 165 i 166 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej stanowią, że Unia przyczynia się do rozwoju edukacji o wysokiej jakości oraz urzeczywistnia politykę kształcenia zawodowego poprzez zachęcanie do współpracy między państwami członkowskimi oraz, jeśli jest to niezbędne, poprzez wspieranie i uzupełnianie ich działalności, w pełni szanując odpowiedzialność państw członkowskich za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych i kształcenia zawodowego.

W niniejszej inicjatywie zaleca się wspólne obszary działań, które powinny być realizowane na poziomie państw członkowskich z pewnym wsparciem europejskim. Proponuje się działania wymagające realizacji na poziomie UE i państw członkowskich. Na poziomie unijnym zapewniona będzie koordynacja, obejmująca w szczególności koordynację z odpowiednimi unijnymi instrumentami i wsparcie, na przykład poprzez organizację działań w zakresie partnerskiego uczenia się. Państwa członkowskie pozostaną w pełni odpowiedzialne za projektowanie, opracowywanie i realizację swoich rozwiązań (przepisów prawnych, uregulowań, układów zbiorowych) w zakresie walidacji efektów uczenia się osiągniętych w sposób pozaformalny i nieformalny. Działania na obu tych poziomach wzajemnie się uzupełniają, jednocześnie zachowując prerogatywy państw członkowskich.

2012/0234 (NLE)

Wniosek

ZALECENIE RADY

w sprawie walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 165 i 166,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Walidacja efektów uczenia się (wiedzy, umiejętności i kompetencji) osiągniętych w wyniku uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w tym za pomocą otwartych zasobów edukacyjnych, jest niezbędna do tego, by obywatele mieli dostęp do rynku pracy i uczenia się przez całe życie.
- (2) W czasie, gdy Unia Europejska zmagą się z poważnym kryzysem gospodarczym, który jest przyczyną wzrostu bezrobocia, walidacja wszelkiej przydatnej wiedzy, umiejętności i kompetencji, bez względu na to, jak zostały one zdobyte, ma większe niż kiedykolwiek przedtem znaczenie dla funkcjonowania rynku pracy i pobudzania konkurencyjności i wzrostu gospodarczego.
- (3) Organizacje pracodawców, pracodawcy indywidualni, związki zawodowe, izby handlowe, przemysł i rzemiosło, krajowe jednostki zaangażowane w proces uznawania kwalifikacji zawodowych, służby zatrudnienia, organizacje młodzieżowe, osoby pracujące z młodzieżą, organizatorzy kształcenia i szkolenia oraz organizacje społeczeństwa obywatelskiego są kluczowymi zainteresowanymi stronami w zapewnianiu możliwości uczenia się pozaformalnego i nieformalnego oraz w następującej po nich walidacji.
- (4) Przyjęta w 2010 r. strategia „Europa 2020” na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu⁷ zawiera apel o rozwijanie umiejętności i kompetencji dla osiągnięcia wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. W inicjatywach przewodnich tej strategii⁸ położono nacisk na bardziej elastyczne ścieżki kształcenia, które mogą ułatwiać przechodzenie między etapami pracy i nauki, co powinno też umożliwić walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.
- (5) W konkluzjach Rady z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET 2020)⁹ zapisano, że uczenie się przez całe życie powinno obejmować uczenie się we wszystkich kontekstach, czy to formalnych czy pozaformalnych bądź nieformalnych.
- (6) Inwestowanie w młodzież i mobilizowanie jej do działania – strategia UE na rzecz młodzieży; odnowiona otwarta metoda koordynacji na potrzeby wyzwań i możliwości

⁷ COM(2010) 2020 final.

⁸ Mobilna młodzież, COM(2010) 477 final, Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia, COM(2010) 682 final.

⁹ Dz.U. C 119 z 28.5.2009, s. 2

stojących przed młodzieżą, z 2009 r.¹⁰ wzywa do poprawy uznawania umiejętności zdobytych w warunkach edukacji pozaformalnej dla młodych ludzi. W strategii tej podkreślono potrzebę pełnego wykorzystania narzędzi stworzonych na poziomie UE, służących walidacji umiejętności i uznawaniu kwalifikacji. Strategię tę zatwierdzono rezolucją Rady z dnia 27 listopada 2009 r. w sprawie odnowionych ram europejskiej współpracy na rzecz młodzieży (2010–2018)¹¹.

- (7) W komunikacie z Brugii z grudnia 2010 r.¹² europejscy ministrowie ds. kształcenia i szkolenia zawodowego, europejscy partnerzy społeczni i Komisja Europejska zadeklarowali, że uczestniczące państwa powinny najpóźniej w 2015 r. rozpocząć tworzenie krajowych procedur uznawania i walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w stosownych przypadkach przy wsparciu krajowych ram kwalifikacji.
- (8) W konkluzjach Rady z dnia 28 i 29 listopada 2011 r. w sprawie modernizacji szkolnictwa wyższego wezwano państwa członkowskie, aby opracowały przejrzyste ścieżki pozwalające na przechodzenie z kształcenia zawodowego i innych typów edukacji do szkolnictwa wyższego oraz stworzyły mechanizmy uznawania wcześniejszej nauki i doświadczeń spoza formalnego systemu kształcenia i szkolenia – zwłaszcza poprzez podjęcie wyzwań dotyczących wdrażania i stosowania krajowych ram kwalifikacji powiązanych z europejskimi ramami kwalifikacji¹³.
- (9) W rezolucji Rady z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie odnowionej europejskiej agendy w zakresie uczenia się dorosłych za jeden z priorytetowych obszarów w okresie 2012–14 uznano wdrożenie w pełni funkcjonalnego systemu walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego oraz promowanie korzystania z tych systemów przez wszystkie osoby dorosłe w każdym wieku i na dowolnym poziomie kwalifikacji oraz przez przedsiębiorstwa i inne organizacje¹⁴.
- (10) W Akcie o jednolitym rynku¹⁵ Komisja podkreśliła, że zwiększona mobilność wykwalifikowanych pracowników zwiększy konkurencyjność europejskiej gospodarki, natomiast w pakiecie na rzecz zatrudnienia z dnia 17 kwietnia 2012 r.¹⁶ Komisja zwróciła uwagę na potrzebę usprawnienia współpracy między środowiskami pracy i kształcenia.
- (11) W rezolucji Rady z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie wspierania ściślejszej europejskiej współpracy w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego¹⁷ oraz w deklaracji kopenhaskiej z dnia 30 listopada 2002 r.¹⁸ ustanowiono wymóg opracowania zestawu wspólnych zasad dotyczących walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.

¹⁰ COM(2009) 200 final.

¹¹ Dz.U. C 311 z 19.12.2009, s. 1.

¹² http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/vocational/bruges_en.pdf

¹³ Dz.U. C 372 z 20.12.2011, s. 36.

¹⁴ Dz.U. C 372 z 20.12.2011, s. 1.

¹⁵ COM(2011) 206 final.

¹⁶ COM(2012) 173 final.

¹⁷ Dz.U. C 13 z 18.1.2003.

¹⁸ Deklaracja europejskich ministrów ds. kształcenia zawodowego i szkolenia oraz Komisji Europejskiej, zebranych w Kopenhadze w dniach 29 i 30 listopada 2002 r., w sprawie zwiększonej współpracy europejskiej w dziedzinie kształcenia zawodowego i szkolenia: http://ec.europa.eu/education/pdf/doc125_en.pdf

- (12) W konkluzjach Rady z dnia 18 maja 2004 r. przyjęto wspólne europejskie zasady dotyczące walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego¹⁹.
- (13) Od 2004 r. regularnie publikowany jest europejski spis dotyczący walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, który zawiera aktualne informacje na temat bieżących praktyk w zakresie walidacji w państwach europejskich²⁰, a w 2009 r. ukazały się europejskie wytyczne walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego²¹.
- (14) W zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie²² stwierdzono, że wszystkie kwalifikacje powinny być możliwe do zdobycia w wyniku uczenia się formalnego, pozaformalnego i nieformalnego. W zaleceniach tych wezwano też państwa członkowskie do tego, by odniosły swoje krajowe poziomy kwalifikacji do europejskich ram kwalifikacji oraz, w stosownych przypadkach, opracowały krajowe ramy kwalifikacji promujące walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.
- (15) Decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r.²³ ustanowiono Europass, europejskie portfolio, z którego obywatele w całej Europie mogą korzystać, aby lepiej przekazywać, zapisywać i prezentować informacje na temat swoich kompetencji i kwalifikacji.
- (16) W europejskim systemie transferu i akumulacji punktów (ECTS), stworzonym w ramach procesu bolońskiego, przyznaje się punkty za uczenie się formalne na podstawie efektów uczenia się i nakładu pracy studenta. System ułatwia też instytucjom szkolnictwa wyższego przyznawanie punktów na podstawie efektów uczenia się osiągniętych w warunkach pozaformalnych i nieformalnych.
- (17) Zaleceniem Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 r. ustanowiono europejski system transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET)²⁴, przeznaczony do stosowania w celu transferu, uznawania i akumulacji efektów uczenia się osiągniętych przez osoby indywidualne w kontekście uczenia się formalnego oraz, w stosownych przypadkach, pozaformalnego i nieformalnego.
- (18) Konsultacje przeprowadzone w formie ankiety internetowej²⁵, dyskusje we właściwych organach kształtujących politykę oraz różne działania w zakresie partnerskiego uczenia się z udziałem partnerów społecznych pokazały, że panuje powszechna zgoda co do tego, jak ważne jest wykazanie umiejętności zdobytych dzięki doświadczeniom życiowym i w pracy,

¹⁹ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/informal/validation2004_en.pdf

²⁰ <http://www.cedefop.europa.eu/EN/about-cedefop/projects/validation-of-non-formal-and-informal-learning/index.aspx>

²¹ Cedefop, 2009, http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4054_en.pdf

²² Dz.U. C 111 z 6.5.2008, s. 1.

²³ Dz.U. L 390 z 31.12.2004, s. 6.

²⁴ Dz.U. C 155 z 8.7.2009, s. 11.

²⁵ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/consult/vnfil/report_en.pdf

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

1. Mając na celu zaoferowanie wszystkim obywatelom²⁶ możliwości wykazania, czego nauczyli się poza szkołą, i wykorzystania tego w swojej karierze i dalszej nauce, państwa członkowskie powinny:
 - (1) zapewnić, aby do 2015 r. powstał krajowy system walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego²⁷, zapewniający obywatelom możliwość:
 - i) walidacji umiejętności, wiedzy i kompetencji zdobytych w drodze uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w tym za pomocą otwartych zasobów edukacyjnych, oraz
 - ii) otrzymania pełnych lub częściowych kwalifikacji na podstawie poddanych walidacji efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, bez uszczerbku dla innych mających zastosowanie przepisów prawa Unii, w szczególności dyrektywy 2005/36/WE²⁸ w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych;
 - (2) zapewnić, aby krajowy system walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego zawierał następujące elementy:
 - wsparcie dla obywateli w identyfikowaniu efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego;
 - pomoc dla obywateli w dokumentowaniu efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego;
 - ocenę efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego osób indywidualnych;
 - poświadczenie wyników oceny efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego w postaci kwalifikacji lub punktów prowadzących do kwalifikacji bądź w innej stosownej formie.

Należy zapewnić wszystkim obywatelom możliwość skorzystania z dowolnych wspomnianych możliwości, osobno bądź w połączeniu, w zależności od potrzeb.
 - (3) zapewnić, aby krajowe systemy walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, uwzględniając krajowe, regionalne lub lokalne oraz sektoralne potrzeby, respektowały następujące zasady:
 - system walidacji jest spójną i integralną częścią krajowych ram kwalifikacji stworzonych zgodnie z europejskimi ramami kwalifikacji;
 - informacje na temat możliwości walidacji są szeroko dostępne dla osób indywidualnych i organizacji;

²⁶ Obywatele UE oraz obywatele państw trzecich legalnie przebywający w Unii.

²⁷ Terminy według definicji w załączniku I.

²⁸ Dz.U. L 255 z 30.9.2005, s. 22.

- system walidacji jest adresowany w szczególności do grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób najbardziej narażonych na bezrobocie lub niepewne formy zatrudnienia, ponieważ system ten może zwiększyć ich udział w uczeniu się przez całe życie i dostęp do rynku pracy;
 - osoby bezrobotne lub zatrudnione na niepewnych warunkach mają możliwość poddania się audytowi umiejętności i kompetencji w ciągu trzech miesięcy od momentu stwierdzenia takiej potrzeby;
 - dostęp do walidacji jest przystępny cenowo dla osób, które chcą się poddać takiej procedurze;
 - odpowiednie poradnictwo i doradztwo jest dostępne i przystępne cenowo dla osób, które chcą się poddać procedurze walidacji;
 - istnieją przejrzyste środki zapewniania jakości, które stanowią wsparcie dla wiarygodnych i właściwych metod i narzędzi oceny;
 - zapewnia się rozwój kompetencji zawodowych osób zaangażowanych w proces walidacji we wszystkich istotnych sektorach;
 - w przypadku kwalifikacji otrzymanych w drodze walidacji efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego przestrzegane są uzgodnione normy, które są takie same jak normy kwalifikacji uzyskanych w formalnych programach edukacyjnych lub wobec nich równoważne.
 - promowane jest stosowanie istniejących i przyszłych narzędzi ram Europass, aby ułatwić dokumentowanie efektów uczenia się;
 - pomiędzy walidacją a systemami punktów stosowanymi w formalnym systemie kształcenia i szkolenia, np. ECTS i ECVET, istnieją synergije;
- (4) zapewnić uczestnictwo właściwych zainteresowanych stron, takich jak pracodawcy, związki zawodowe, izby handlowe, przemysł i rzemiosło, krajowe jednostki zaangażowane w proces uznawania kwalifikacji zawodowych, służby zatrudnienia, organizacje młodzieżowe, osoby pracujące z młodzieżą, organizatorzy kształcenia i szkolenia oraz organizacje społeczeństwa obywatelskiego, w procesie tworzenia i wdrażania komponentów i mechanizmów, o których mowa w pkt 2 i 3, a także ustanowić zachęty:
- dla pracodawców, organizacji młodzieżowych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, aby promowały i ułatwiały identyfikację i dokumentowanie efektów uczenia się, zdobytych w pracy lub podczas działalności wolontariackiej, przy użyciu odpowiednich narzędzi (w szczególności narzędzi stworzonych w ramach Europass);
 - dla organizatorów kształcenia i szkolenia, aby ułatwiali dostęp do formalnego kształcenia i szkolenia na podstawie efektów uczenia się osiągniętych w warunkach pozaformalnych i nieformalnych oraz, w stosownych przypadkach, aby przyznawały odstępstwa lub punkty za

odpowiednie efekty uczenia się osiągnięte w warunkach pozaformalnych i nieformalnych.

- (5) zapewnić koordynację między służbami zajmującymi się wdrażaniem polityk w dziedzinie kształcenia, szkolenia, zatrudnienia i młodzieży oraz między odpowiednimi strategiami politycznymi.

2. Państwa członkowskie i Komisja powinny przedsięwziąć następujące środki:

- (1) zapewnić, aby grupa doradcza EQF²⁹ podjęła działania następcze w odniesieniu do niniejszego zalecenia, oraz zapewnić włączenie do kolejnych działań grupy doradczej EQF właściwych organizacji młodzieżowych i przedstawicieli sektora wolontariatu;
- (2) składać sprawozdania z postępów poczynionych po przyjęciu niniejszego zalecenia w następnym wspólnym sprawozdaniu Komisji i Rady publikowanym w ramach strategii „Kształcenie i szkolenie 2020” w 2015 r. oraz w kolejnych wspólnych sprawozdaniach;
- (3) wspierać wdrożenie niniejszego zalecenia z wykorzystaniem fachowej wiedzy unijnych agencji, szczególnie CEDEFOP, publikując sprawozdania na temat tworzenia krajowych systemów walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego w ramach dorocznego sprawozdania dotyczącego tworzenia krajowych ram kwalifikacji oraz wspierając Komisję w regularnym aktualizowaniu europejskiego spisu dotyczącego walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.

3. Komisja powinna:

- (1) wspierać państwa członkowskie i zainteresowane strony,
 - ułatwiając skutecznie partnerskie uczenie się i wymianę doświadczeń i dobrych praktyk;
 - regularnie aktualizując europejskie wytyczne walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego przedstawione w skrócie w załączniku II;
- (2) dalej rozwijać narzędzia w ramach Europass, które przyczyniają się do przejrzystości i uznawania w całej Unii poddanych walidacji efektów uczenia się osiągniętych w wyniku uczenia się pozaformalnego i nieformalnego;
- (3) we współpracy z państwami członkowskimi zapewnić, aby programy „Uczenie się przez całe życie” i „Młodzież w działaniu”, przyszły europejski program w dziedzinie kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu oraz europejskie fundusze strukturalne wspierały wdrażanie niniejszego zalecenia;

²⁹ Grupa powołana zaleceniem Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie Dz.U. C 111/1 z 6.5.2012, s. 1.

- (4) we współpracy z państwami członkowskimi i po konsultacjach z zainteresowanymi stronami poddać ocenie działania podjęte w odpowiedzi na niniejsze zalecenie i do dnia 31 lipca 2017 r. złożyć Radzie sprawozdanie ze zdobytych doświadczeń i wniosków na przyszłość, w tym, w razie potrzeby, dotyczących możliwego przeglądu i rewizji niniejszego zalecenia.

Sporządzono w Brukseli dnia [] r.

*W imieniu Rady
Przewodniczący*

ZAŁĄCZNIK I DEFINICJE

Do celów niniejszego zalecenia stosuje się następujące definicje:

- (a) *Uczenie się formalne* odbywa się w zorganizowanych warunkach przeznaczonych specjalnie do nauki i przeważnie prowadzi do przyznania kwalifikacji, zwykle w postaci świadectwa lub dyplomu. Zalicza się tu systemy kształcenia ogólnego, kształcenia zawodowego oraz szkolnictwa wyższego.
- (b) *Uczenie się pozaformalne* dotyczy nauki, która odbywa się za pośrednictwem planowanych działań (pod względem celów nauki, czasu nauki), przy zapewnieniu jakiejś formy pomocy w nauce (np. relacje uczeń–nauczyciel). Można tu zaliczyć programy służące przekazaniu umiejętności zawodowych, umiejętności czytania i pisania dla dorosłych oraz podstawowej edukacji dla osób przedwcześnie kończących naukę. Częste przykłady uczenia się pozaformalnego to: szkolenia w miejscu pracy, za pomocą których przedsiębiorstwa aktualizują i podnoszą umiejętności swoich pracowników, takie jak umiejętności w dziedzinie ICT (technologii informacyjno-komunikacyjnych); zorganizowane nauczanie za pośrednictwem internetu (np. z wykorzystaniem otwartych zasobów edukacyjnych) oraz kursy organizowane przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego dla swoich członków, grup docelowych lub ogółu społeczeństwa.
- (c) *Uczenie się nieformalne* to nauka wynikająca z codziennej aktywności w pracy, w rodzinie lub w czasie wolnym. Nie jest zorganizowana pod względem celów, czasu lub pomocy w nauce. Uczenie się nieformalne może być niezamierzone ze strony osoby uczącej się. Przykładami efektów uczenia się nieformalnego są umiejętności zdobyte w wyniku doświadczeń życiowych i doświadczeń w pracy. Są to dla przykładu umiejętności w zakresie zarządzania projektem lub umiejętności w dziedzinie ICT zdobyte w pracy, znajomość języków i umiejętności międzykulturowe uzyskane podczas pobytu w innym kraju, umiejętności w dziedzinie ICT zdobyte poza pracą, umiejętności zdobyte podczas wolontariatu, zajęć kulturalnych, sportu, pracy z młodzieżą lub czynności wykonywanych w domu (np. opieki nad dzieckiem).
- (d) *Kwalifikacje* oznaczają formalny wynik procesu oceny i walidacji uzyskany wówczas, gdy właściwy organ stwierdza, że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się zgodne z określonymi normami.
- (e) *Efekty uczenia się* oznaczają stwierdzenie tego, co uczący się wie, rozumie i jest w stanie zrobić po ukończeniu procesu uczenia się, ujęte w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji.
- (f) *Krajowe ramy kwalifikacji* stanowią spójny i szeroko zakrojony opis poziomów kwalifikacji opartych na efektach uczenia się.
- (g) *Walidacja* jest procesem poświadczania przez upoważniony organ, że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się zgodne z odpowiednią normą. Składają się na nią cztery etapy: 1) identyfikacja za pomocą rozmowy szczególnych doświadczeń danej osoby, 2) dokumentacja służąca przedstawieniu doświadczeń danej osoby, 3) formalna

ocena tych doświadczeń oraz 4) uznanie prowadzące do poświadczenia, na przykład częściowych lub pełnych kwalifikacji.

ZALĄCZNIK II: **Streszczenie wytycznych walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego**

Skuteczna praktyka: perspektywa europejska

Praktyka walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego powinna być kompatybilna z najważniejszymi elementami europejskich zasad walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego z 2004 r., europejskimi zasadami zapewniania jakości kształcenia i szkolenia oraz zaleceniami w sprawie europejskich ram odniesienia na rzecz zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym.

Należy dalej rozwijać europejską współpracę w dziedzinie walidacji, zwłaszcza przez regularne aktualizowanie i udoskonalanie niniejszych wytycznych oraz europejskiego spisu dotyczącego walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.

Europejskie narzędzia i ramy (europejskie ramy kwalifikacji, Europass, europejskie systemy punktów itp.) mogłyby zostać wykorzystane do promowania walidacji oraz poprawy porównywalności i przejrzystości wyników procesów walidacji, a co za tym idzie do budowania ponadnarodowego zaufania.

Skuteczna praktyka: perspektywa krajowa

Walidacja uczenia się pozaformalnego i nieformalnego powinna być postrzegana jako integralna część krajowego systemu kwalifikacji.

Takie ocenianie kształtujące jest ważne, ponieważ zwraca uwagę na identyfikację wiedzy, umiejętności i szerszych kompetencji, które są zasadniczym elementem uczenia się przez całe życie.

Walidacja podsumowująca musi mieć jasno określone i jednoznaczne powiązania z normami stosowanymi w krajowym systemie (lub ramach) kwalifikacji.

Uprawnienie do walidacji może być uwzględnione w przypadkach, w których uczenie się pozaformalne i nieformalne jest postrzegane jako normalna droga do zdobycia danych kwalifikacji, równoległe z formalnym kształceniem i szkoleniem.

Tworzenie krajowych ram kwalifikacji może zostać wykorzystane jako okazja do systematycznego włączenia walidacji do systemów kwalifikacji.

Wprowadzenie walidacji jako integralnej części krajowych ram kwalifikacji można połączyć z potrzebą poprawy dostępu do kwalifikacji, postępów w zakresie kwalifikacji i transferu kwalifikacji.

Trwałość i spójność krajowych systemów walidacji należy wspierać za pomocą regularnych analiz kosztów i korzyści.

Skuteczna praktyka: perspektywa organizacyjna

Kształcenie formalne, przedsiębiorstwa, organizatorzy kształcenia dorosłych i organizacje wolontariackie to najważniejsze zainteresowane strony zapewniające możliwości walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.

Walidacja uczenia się pozaformalnego i nieformalnego stawia wyzwania kształceniu formalnemu pod względem tego, jaki zakres uczenia się może być poddany walidacji i w jaki sposób proces ten można włączyć do formalnego programu nauczania i jego oceny.

Przedsiębiorstwa mogą odnieść duże korzyści z tworzenia systemów dokumentujących wiedzę, umiejętności i kompetencje pracowników. Przedsiębiorstwa muszą utrzymywać równowagę między swoimi uzasadnionymi interesami a uzasadnionymi interesami indywidualnych pracowników.

Sektor kształcenia dorosłych jest znaczącym uczestnikiem uczenia się pozaformalnego i nieformalnego i jego dalszy rozwój powinien być wspierany poprzez systematyczne tworzenie rozwojowej i podsumowującej walidacji

Sektor trzeci (wolontariacki) oferuje szeroką gamę możliwości uczenia się, dostosowanych do indywidualnych potrzeb, wysoko cenionych w innych sektorach. Walidacja powinna być stosowana do prezentacji i oceniania efektów takiego uczenia się oraz pomagać w ich przenoszeniu do innych sektorów.

Funkcje różnych podmiotów zaangażowanych w walidację wymagają koordynacji za pośrednictwem ram instytucjonalnych.

Instytucjonalna ścieżka walidacji i poświadczania nie powinna prowadzić do świadectw, które są postrzegane jako mające różny status w zależności od sposobu ich uzyskania.

Skuteczna praktyka: osoby indywidualne

Proces walidacji skupia się na indywidualnych osobach. Działalność innych instytucji zaangażowanych w walidację powinna być postrzegana w świetle ich wpływu na człowieka.

Każdy powinien mieć dostęp do walidacji; szczególnie ważne jest położenie nacisku na motywację do udziału w tym procesie.

Wieloetapowy proces walidacji oferuje ludziom wiele różnych możliwości decydowania o przyszłych kierunkach walidacji. Podejmowanie decyzji powinno się odbywać w oparciu o informacje, porady i wskazówki.

Skuteczna praktyka: struktura procesu walidacji

Trzy procesy: orientacja, ocena i kontrola zewnętrzna mogą być wykorzystane do oceny istniejących procedur walidacji i wsparcia dla tworzenia nowych procedur walidacji.

Skuteczna praktyka: metody

Metody walidacji uczenia się pozaformalnego i nieformalnego to w zasadzie te same narzędzia, które są stosowane w ocenie uczenia się formalnego.

W przypadku walidacji narzędzia te muszą być dostosowane, łączone i stosowane w sposób, który odzwierciedla indywidualną specyficzną i niestandardowy charakter uczenia się pozaformalnego i nieformalnego.

Narzędzia oceny uczenia się powinny być dostosowane do celów.

Skuteczna praktyka: osoby zawodowo zajmujące się walidacją

Skuteczne funkcjonowanie procesów walidacji jest w głównej mierze uzależnione od profesjonalizmu doradców, osób oceniających i zajmujących się administrowaniem procesu walidacji. Przygotowanie i ustawiczne szkolenie tych osób ma kluczowe znaczenie.

Częścią programu szkoleniowego dla osób zawodowo zajmujących się walidacją powinno być tworzenie sieci kontaktów umożliwiających wymianę doświadczeń oraz sprawne funkcjonowanie środowiska zawodowego w tym obszarze.

Kontakty między specjalistami w ramach pojedynczego procesu walidacji prowadzą do bardziej skutecznych i wydajnych praktyk, które dają wsparcie osobom chcącym się poddać walidacji.